

РІВНЕНЬКА ОБЛАСНА РАДА
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ РІВНЕНЬКОЇ ОДА
КЗ «РІВНЕНЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ» РОР

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

РІВНЕНЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

ВИПУСК XXI

*Матеріали наукової конференції
«Музейна експозиція—актуальні виклики сучасності.
Поєднання інноваційних та традиційних форм роботи»*

ББК 63.3 (4 Укр) 61

Відповідальний за випуск: Олександр Булига
Упорядники: Олександр Булига, Оксана Яремчук, Ольга Морозова

Комп'ютерна верстка та дизайн: Ольга Морозова, Віктор Луц

Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею.

Збірник наукових праць. Випуск. XXI.: матеріали наукової конференції «Музейна експозиція—актуальні виклики сучасності. Поєднання інноваційних та традиційних форм роботи»/ упор. Булига О., Яремчук О., Морозова О. Рівне, 2023. 154 с.
іл., табл.

ISBN

ББК 63.3 (4 Укр) 61

Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори.
Редакційна група може не поділять думок і концепцій авторів.

ISBN

© Рівненський обласний
краєзнавчий музей, 2023

ЗМІСТ

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОЗИЦІЙНОЇ РОБОТИ В МУЗЕЇ

Бейдик О., Донець І. Музейні експонати крізь призму індивідуальних аналізаторів і власного досвіду.....	5
Булига О., Корчак А. Форми, особливості, змісти музейної експозиції: минуле, сучасне, майбутнє.....	9
Вельгій М. Музеефікація замку у смт Золотий Потік: сучасний стан та можливості використання	12
Вітренко В. Маловідома стаття Світозара Драгоманова «Київський музей – архів переходової доби»	17
Войтюк О., Прищепя Б. Колекція археологічних знахідок доби середньовіччя з досліджень 2014 року Успенської церкви в Дорогобужі	21
Главацька Л. Образ традиційного поліського села в експозиції Національного музею народної архітектури та побуту України	27
Гордієнко Т. Російсько-українська війна через призму людської пам'яті (за матеріалами виставки «Герої не вмирають» в історичному музеї КДІКЗ)	31
Дем'янюк О. Використання філателістичної серії «Національна військова техніка» у створенні музейно-тематичної експозиції з мілітарної історії України.....	37
Доброчинська В. (Не)відомий Карло Костирко (1888 —?): митець, педагог, упорядник експозицій Рівненського міського музею у період нацистської окупації	40
Дубінець П. Музейна справа в установах природно-заповідного фонду	43
Казначеева Л. Музичне мистецтво в емоційно-образній побудові експозиції	46
Кепін Д. Природниче пам'яткознавство як наука	48
Копилова С., Чергик Н. До питання про емоційно-образну побудову експозиції: концептуальні засади та практика втілення	50
Лагодич В. Німецьке військово-взуття Другої світової війни з фондів Львівського історичного музею: до питання уточнення атрибуції	52
Марціяш Дир Н. Популяризація сучасної кераміки експозиційними засобами з досвіду Національного заповідника «Замки Тернопілля»	57
Міненко Т. Альтернативна експозиційна площа в музеї під час війни (з досвіду Рівненського обласного краєзнавчого музею).....	60
Пісцова М. Виставки етнографічного відділу Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського у 2020 році	61
Сабадаш Ю., Нікольченко Ю. Відображення науково-експозиційної роботи музеїв України у навчальній дисципліні «Музеезнавство» на кафедрі культурології Маріупольського державного університету	64
Сошніков А. Комунікативне поле музейної експозиції	69
Срібна М. Історичні постаті сучасної України як приклад для майбутніх поколінь (за матеріалами фондового зібрання Національного музею історії України)	73

Трембіцький А. Експозиційна та виставково-ярмаркова діяльність музеїв (лекція читана автором студентам спеціальності «Туризм»)	77
Тюска В. Експозиційний простір як важливий чинник культурного розвитку українців під час дозвілля: сучасні тенденції	84
Федоришин М. Давньоруське городище XI-XIII ст. у Пересопниці: до питання сучасної практики музеєфікації пам'ятки	87
Фесенко Г. Історична пам'ять про голокост в артефактах: огляд музейних експозицій в Україні.....	91

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОБУДОВІ МУЗЕЙНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ

Бірьова О. Технології доповненої реальності в музейних експозиціях.....	97
Денисенко О. З досвіду експозиційної роботи у Харківському художньому музеї: традиції і новації	98
Думська Т. Просторова доступність замку у Збаражі: виклики та перспективи.....	101
Жукова О. Експозиційні технології «музейного персонажу» в посиленні культурних впливів спадщини (на основі просторів спадщини Швеції, Чехії, Німеччини Та Польщі).....	105
Ломко О. Поєднання інноваційних та традиційних форм роботи в діяльності Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська Столиця»	110
Майоров В. Формування просторової компетентності в учнів ЗЗСО на прикладі інтерактивних занять з історії у краєзнавчому музеї	114
Мальована Н. «Непізнана планета комах» - креативні, інтерактивні та академічні рішення в побудові музейної експозиції.....	118
Наумов Д. Експозиційне освітлення в сучасному музеї.....	126
Новосельський А. Постійне оновлення експозиції як перспектива розвитку сучасного музею.....	128
Пуцук І. Матеріали усноісторичного опрацювання як майбутні музейні експонати	130
Семенович О., Яремчук О. Формування безбар'єрного простору в Рівненському обласному краєзнавчому музеї	132
Тимошенко Я. Національний музей Чеської Республіки — нешодавній досвід реекспозиції та ревіталізації.....	136
Скакальська І., Левчук А. Публічна історія: виховання особистості через інтерактивні методи в музейних експозиціях	142
Федоришин М., Панасюк О. Літературний музей Уласа Самчука: сучасна практика інноваційного рішення експозиційних завдань	147
Ярмолук О. Концепція побудови музейної експозиції відділу природи на прикладі експозиційної зали «Рослини Рівненської області» КЗ «Рівненський обласний краєзнавчий музей» РОР	148
Відомості про авторів	151

притаманно цікавитись своєю історією, відшукати сліди минулого, дізнаватись та розкривати найбільші таємниці, що їх береже час. Музей природи в установі природно-заповідного фонду, в поєднанні з музеєм історії, народознавства, етнографії є важливим елементом вивчення минувшини свого краю та фіксації сьогодення в усіх глибинах існування. Співпраця природоохоронного закладу з науково-просвітницькими центрами, взаємодія,

обопільна праця над вивченням історичної спадщини та її популяризація, виражений науковий підхід та пропагування любові до навколишнього оточуючого людство світу несе лише користь суспільству. Усе це запроваджується і здійснюється в одній із наймолодших установ природно-заповідного фонду — Нобельському національному природному парку, який розташований на віддалених північних теренах Рівненщини.

Джерела та література:

1. Американський музей природознавства. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.
2. Галицький національний природний парк. URL: <https://www.halychpark.if.ua/?m0prgm=16>.
3. Концепція розвитку Нобельського національного природного парку на 2023-2027. Нобель, 2022. 7 с.
4. Микитин Т. М. Науково-технічний звіт з виконання природоохоронного заходу «Розробка наукового еколого-економічного обґрунтування проекту створення національного природного парку «Нобельський» / Вищий навчальний заклад «Надслучанський інститут». Березне – Рівне, 2010. 126 с.
5. Положення про Нобельський національний природний парк: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 31.08.2020 № 94 (у редакції наказу Міндовкілля від 25.11.2021 № 776). 17 с.
6. Улітко І. Знайшли зуб мамонта, вік якого — десятки тисяч років. *Газета «Полісся»*. 2020. № 45. С. 9.

Людмила КАЗНАЧЕЄВА

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО В ЕМОЦІЙНО-ОБРАЗНІЙ ПОБУДОВІ ЕКСПОЗИЦІЇ

Сучасний музей переживає часи трансформації — переосмислення його ролі в сучасному суспільстві [4, с. 12]. Інтерес до експозицій, збільшення аудиторії музею — одні із важливих завдань сучасних музеїв — можуть досягатися, серед іншого, й за рахунок розширення використовуваних художньо-емоційних засобів. Проектування експозиційного середовища має складатися «з органічного синтезу засобів, залучених зі сфери різних видів мистецтва — архітектури, сценографії, драматургії, образотворчого станкового і прикладного мистецтва, дизайну» та ін. [5, с. 15]. А одним із способів підвищити емоційність сприйняття інформації є образність, яка може досягатися використанням аудіо, відеозразків, світлових, тактильних та інших каналів впливу на відвідувача. Адже музейний образ створюється комплексно, з використанням об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Висвітлюючи тему місця музичного мистецтва в емоційно-образній побудові експозиції, в сучасному музеї варто окреслити кілька основних аспектів вивчення цього питання. Найперше — це трансформація музейного простору, необхідність переосмислення ролі та місця музеїв у сучасному соціокультурному просторі. А це, у свою чергу, вимагатиме нових підходів, пошуку інновацій у музейній діяльності, нових музейних практик, серед яких театралізація

музейного простору, диджиталізація, інтерактивність, мультимедійні проекти, використання різноманітних аудіовізуальних засобів з метою впливу на сприйняття глядачем експозицій, залучення усіх органів чуття та ін. Сьогодні яскраво проявляється тенденція нового погляду на функціонування музеїв, які водночас є сховищем старовини, унікальних артефактів, витворів мистецтва, науковою лабораторією, освітнім майданчиком, місцем, де експозицію можна побачити, почути, відчути, спробувати.

Важливим у цьому контексті є використання наукових розробок та прикладних практик використання механізмів впливу мистецтва на людину — її формування, розвиток, поведінку. Важливим також є фактор розширення простору його дії, нових форм функціонування. Під впливом музичного мистецтва у емоційно-образній побудові експозиції мається на увазі її здатність змінювати фізичний та психічний стан відвідувачів. Представники багатьох наук намагаються виявити фактори, які детермінують максимально ефективну взаємодію музики та людини, зрозуміти механізми музичного впливу. В наукових джерелах велика увага приділяється вивченню впливу музики на фізіологічні функції, психологічний стан і діяльність людини [1, с. 32-41].

Ще одним важливим аспектом є використання Інтернет-технологій та технічних засобів, що утво-

рили нові форми спілкування та взаємодії людини з мистецтвом, зокрема й музикою — спеціальні програми, додатки, подкасти та ін. Такі широкі технічні можливості сприйняття музики носять масовий характер споживання музичного продукту. У цьому контексті важливими є теоретичні та практичні розробки у царині музичної психології, які активно використовуються у культурних практиках, у тому числі й у музейному просторі.

У залежності від мети, яку ставить перед собою куратор виставки чи експозиції, музичні зразки можуть знижувати рівень тривожності, посилювати асоціативність, інтенсивність переживання та ін., адже музика стимулює різні ділянки мозку, регулює емоції. При цьому, вважається, що жанри класичної та сучасної музики відрізняються за спрямуванням музичного впливу: якщо класична музика більше адресовується до емоційної сфери, то сучасна музика стимулює рухову активність, функціональний стан слухача чи глядача.

Провідні музеї світу та України використовують аудіальні можливості музичного мистецтва поруч із максимальним залученням усіх органів чуттів для

повного ефекту присутності глядача та впливу на відвідувача. Приміром, у Мистецькому Арсеналі упродовж 2013-2021 років проводився фестиваль Next Sound, де його учасники експериментували із звуковою творчістю, музичним мистецтвом [3].

У Музеї етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України, що у Львові, в рамках концепції «Інтерактивний, сучасний, динамічний музей» у 2019 році було представлено цікавий експозиційний проект «Музика, що оживає...». У стаціонарну експозицію, присвячену музичним інструментам, музейники ввели інтерактивний елемент з аудіо-візуальною синхронізацією музичних зразків XVII-XX століть [2]. Такий музейний досвід допомагав досягненню основної мети — впливати на відвідувача на емоційно-образному рівні.

Отже, використання зразків музичного мистецтва є важливим елементом емоційно-образної побудови музейної експозиції. Об'єктивні властивості музики створюють загальні передумови для зміни психічного стану та емоційного самопочуття відвідувачів.

Джерела та література:

1. Драганчук В. М. Музична психологія і терапія: навч. посіб. для студ. спец. «Музичне мистецтво». Передм. Л. Кияновської. Луцьк: Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016.
2. В музеї етнографії та художнього промислу «оживає музика». URL: <https://photo-lviv.in.ua/v-muzeji-etnografiji-ta-hudozhnogo-promislu-ozhila-muzika/>
3. Музична програма від фестивалю NEXT SOUND. URL: <https://artarsenal.in.ua/arsenal-project-type/kuratorski-proekty/>
4. Пантелейчук І. Трансформація музею як соціокультурного інституту (XX – початок XXI століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кан. іст. наук: 17.00.01. Київ, 2006.
5. Яковець І. О. Сучасний художній музей як мистецький патерн: сутність, функціонування, розвиток: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора миства: 26.00.01. Київ, 2018.

Науково-краєзнавче видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Рівненського обласного краєзнавчого музею

Збірник наукових праць

Випуск XXI

Матеріали наукової конференції
«Музейна експозиція—актуальні виклики сучасності.
Поєднання інноваційних та традиційних форм роботи»

Комп'ютерна верстка та дизайн
Віктор Луц, Ольга Морозова